

Grzybowski, Michał Marian

Kronika Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego w Płocku z lat 1972-1982

Studia Płockie 12, 311-314

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Michał Marian Grzybowski

KRONIKA SOBOROWEGO STUDIUM TEOLOGICZNO-PASTORALNEGO W PŁOCKU Z LAT 1972—1982

Lata siedemdziesiąte naszego stulecia — to lata intensywnego wprowadzania w życie w Kościele polskim uchwał II soboru watykańskiego. Po sprawach związanych z wprowadzeniem odnowionej liturgii w naszych kościołach, nastąpił okres odnowy teologiczno-pastoralnej. Ukazujące się publikacje krajowe i zagraniczne przybliżyły duchownym i świeckim tę problematykę. W związku z pewnymi zmianami i nowym spojrzeniem na wiele spraw w życiu Kościoła, zachodziła konieczność informowania, a także systematycznego kształtowania duchowieństwa diecezjalnego w tej dziedzinie.

Tradycyjnie kształcenie duchowieństwa dotyczyło młodszych roczników kapłańskich i nakładało obowiązki zdawania tzw. egzaminów wikariuszowskich oraz proboszczowskich. Właśnie na początku lat siedemdziesiątych coraz bardziej widoczna stawała się potrzeba zreformowania istniejącego od dawna systemu egzaminów wikariuszowskich. Wpływało to z konieczności zapoznania się ze zmianami w naświetleniu wielu zagadnień teologicznych, zmianami w liturgii i prawie kanonicznym.

Wyższy poziom wykształcenia oraz zdobywanie stopni akademickich przez coraz liczniejsze grupy społeczne było tematem wielu dyskusji, w których zwracano uwagę na potrzebę stworzenia możliwości zdobywania stopni akademickich przez księży, którzy ukończyli seminarium płockie. Wychodząc naprzeciw tym postulatom, akademickie uczelnie teologiczne zorganizowały studia zaoczne dla księży pracujących w duszpasterstwach¹, jednakże skorzasta z tej możliwości niewielu księży.

Bezpośrednią podjętą dla utworzenia Studium stanowiły postanowienia: Dekret o posłudze i życiu kapłańskim oraz pismo Kongregacji do Spraw Duchowieństwa z 1970 r. w sprawie stałej formacji duchowieństwa, zwłaszcza młodszego².

Ordynariusz płocki JE dr Bogdan Sikorski dekretem z dnia 6 kwietnia 1972 r. powołał do życia Soborowe Studium Teologiczno-Pastoralne dla Kapłanów Diecezji Płockiej. Dekret erekcyjny brzmiał: „Z dniem dzisiejszym eryguję Soborowe Studium Teologiczno-Pastoralne dla Kapłanów Diecezji Płockiej oraz nadaję mu statut zatwierdzony 5 kwietnia 1972 r. Szczegółowy regulamin ustali dyrekcja Studium, zatwierdzi go Biskup”³.

¹ Zob. M. Fąka, *Wydział Prawa Kanonicznego. Studium Zaoczne*. W: *Księga Pamiątkowa XX-lecia Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie*, Warszawa 1966, s. 300.

² Por. *Dekret o posłudze i życiu kapłańskim*, p. 19. W: *Sobór watykański drugi — Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Paryż 1967, s. 525.

³ „Mies. Past. Płoc.” 57(1972) nr 6, s. 138.

Jednocześnie biskup ordynariusz wydał dwunastopunktowy statut dla Studium. Czytamy w nim, że „Celem Studium jest poszerzenie i pogłębienie wiedzy ze szczególnym uwzględnieniem aspektu duchowego, intelektualnego i duszpasterskiego, właściwego Kościołowi po soborze watykańskim II⁴. Celowi temu miały służyć wykłady i ćwiczenia z różnych dziedzin teologicznych i częściowo filozoficznych. Tak więc program Studium obejmował wykłady: nauk biblijnych, teologii dogmatycznej, teologii moralnej, zasad wewnętrznego życia kapłańskiego, prawa kanonicznego, historii Kościoła, liturgiki, homiletyki, katechetyki wraz z pedagogiką, teologii duszpasterskiej, wybranych zagadnień filozoficznych. Do uczęszczania na Studium zobowiązani zostali wszyscy kapłani w pierwszych pięciu latach po ukończeniu seminarium. Wykłady miały trwać przez pięć lat, dwa razy w miesiącu. Zaliczenie trzeciego roku Studium zwalniało z egzaminów wikariuszowskich, a w dalszych dwóch latach z egzaminów proboszczowskich. Wykładowcami Studium mieli być w zasadzie księża prowadzący zajęcia dydaktyczne w Seminarium Duchownym w Płocku, zaś siedzibą Studium było Seminarium Duchowne, tam też przez pierwsze dwa lata odbywały się wykłady dla księży studentów.

Dnia 6 kwietnia 1972 r. biskup ordynariusz mianował dyrektorem Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego ks. dra Marceliego Molskiego, rektora Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku, a nominację na wicedyrektora w tymże dniu otrzymał ks. dr Czesław Rychlicki⁵. Ich zadaniem było zorganizowanie i umożliwienie działalności Studium. Dnia 29 kwietnia 1972 r. ordynariusz płocki dr B. Sikorski skierował pismo do rektoratu Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie z prośbą o otwarcie w Płocku punktu konsultacyjnego Studium Zaocznego Wydziału Teologicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie⁶. Rozmowy z rektoratem ATK w tej sprawie prowadzili ks. dyrektor M. Molski i ks. wicedyrektor Cz. Rychlicki. Rektorat Akademii pismem z dnia 8 czerwca 1972 r. wyraził zgodę na powyższą prośbę i jesienią 1972 r. punkt konsultacyjny mógł rozpocząć pracę. Stało się to 11 października, w 10 rocznicę otwarcia II watykańskiego soboru powszechnego⁷. W kaplicy Wyższego Seminarium Duchownego biskup B. Sikorski koncelebrował wspólnie z profesorami Studium uroczystą mszę św., potem zaś w Sali Biskupów odbyła się uroczysta inauguracja, na której program złożyło się: przemówienie biskupa ordynariusza, przemówienie ks. dyrektora, wręczenie indeksów, odśpiewanie *Gaudeamus igitur* oraz wykład inauguracyjny ks. dra Cz. Rychlickiego pt. *Godność osoby ludzkiej w świetle pierwszego rozdziału konstytucji pastoralnej «Gaudium et spes»*⁸.

Tego samego dnia biskup ordynariusz na wniosek dyrektora udzielił misji kanonicznej na prowadzenie wykładów w Studium następującym księżom: ks. prałatowi Marcelemu Molskiemu, rektorowi Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku, ks. drowi Czesławowi Rychlickiemu, ks. drowi Wojciecho-

⁴ Por. *Statut Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego dla Kapłanów Diecezji Płockiej*, tamże, s. 138—139.

⁵ Archiwum Kurii Diecezjalnej Płockiej, teka IX D oraz T. Żebrowski, *Studia specjalistyczne księży diecezji płockiej po drugiej wojnie światowej*, „Studia Płockie” 7(1979) s. 125.

⁶ Archiwum Kurii..., teka IX D, s. 4.

⁷ *Inauguracja Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego dla kapłanów diecezji płockiej*, „Mies. Past. Płoc.” 58(1973) nr 4, s. 150—151.

⁸ Tamże, s. 151.

wi Góralskiemu, ks. drowi J. Kraszewskiemu — profesorom tegoż Seminarium, ks. drowi J. Frankowskiemu, prof. Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie i ks. drowi T. Sikorskiemu, prof. Wyższego Seminarium Duchownego w Łodzi, wykładowcom Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie⁹. Pod koniec października tegoż roku podobną misję otrzymał ks. dr Andrzej Suski, prof. Seminarium Duchownego w Płocku. Opiekę duchową nad studentami sprawował ks. dr Stanisław Bońkowski, ojciec duchowny seminarium w Płocku. W dniu otwarcia punktu konsultacyjnego biskup płocki wraz z profesorami i studentami skierował do Stolicy Apostolskiej telegram z powiadomieniem o erekcji i prośbą o błogosławieństwo dla jego działalności¹⁰. W marcu 1973 r. Punkt Konsultacyjny Studium Zaocznego Wydziału Teologicznego ATK wraz z innymi podobnymi instytucjami w Gorzowie Wielkopolskim i Katowicach został uznany oficjalnie decyzją ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki¹¹. Także wiosną 1973 r. seminarium uzyskało zajęty od wojny i użytkowany przez różne instytucje gmach, służący przed wojną Niższemu Seminarium jako sala gimnastyczna i sala prac ręcznych. Część tego budynku przeznaczono na potrzeby punktu, który odąd posiada własną siedzibę. Po przeprowadzeniu koniecznych remontów, założeniu centralnego ogrzewania, odnowieniu sali i sprawieniu koniecznych mebli, w 1974 r. wykłady rozpoczęły się w nowej siedzibie. Było to w dużej mierze zasługą ks. Cz. Rychlickiego, bowiem w lutym 1974 r. zaszły zmiany w kierownictwie punktu konsultacyjnego. Dyrektorem na miejsce ustępującego ks. dra M. Molskiego biskup ordynariusz mianował dotychczasowego zastępcę, ks. dra Cz. Rychlickiego, zaś wicedyrektorem został ks. dr W. Góralski¹². Po jego ustąpieniu jesienią 1976 r. funkcję tę objął od 15 września tego roku ks. dr A. Suski. Zachodziły także zmiany w gronie wykładowców. Jesienią 1974 r. rozpoczęły wykłady: ks. dr doc. hab. Jan Charytański i ks. dr doc. hab. Jan Łach z Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, w 1975 r. ks. dr Jerzy Bogrowicz, prof. Seminarium Duchownego we Włocławku, w 1977 r. ks. dr Janusz Mariański objął wykłady zlecone z katolickiej nauki społecznej, wreszcie w 1978 r. ks. dr Michał Czajkowski z ATK.

Po dwóch latach zakończył się cykl wykładów z teologii teoretycznej, stanowiący podstawę do trzyletniego studium teologii praktycznej. Na studium uczęszczało 57 księży wikariuszy¹³. Z początkiem roku akademickiego 1974/75 rozpoczął się drugi etap z ukierunkowaniem katechetycznym i teologiczno-biblijnym. Seminaria z katechetyki prowadzili: ks. dr doc. hab. Charytański i ks. dr J. Kraszewski, z bibliistyki ks. dr doc. hab. J. Łach i ks. dr A. Suski, z teologii dogmatycznej ks. dr Cz. Rychlicki. Księża doktorzy J. Kraszewski, Cz. Rychlicki i A. Suski otrzymali prawo prowadzenia seminariów od Rady Wydziału Teologicznego ATK. W omawianym roku 1974/75 studiowało 69 księży, w pierwszej grupie 25, w drugiej 44. Podobnie przebiegały zajęcia w roku 1975/76. Niebawem wyłoniły się nowe trudności regulaminowe,

⁹ T. Żebrowski, *Studia specjalistyczne...*, s. 126.

¹⁰ „Mies. Past. Płoc.” 58(1973) nr 4, s. 154.

¹¹ „Biuletyn Informacyjny Akademii Teologii Katolickiej 1977” nr 1, s. 12 i 14 oraz H. Juros, *Kierunek teologii ogólnej. W: Księga Pamiątkowa XX Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie 1954—1974*, s. 238—239.

¹² Zob. *Zmiany wśród duchowieństwa*, „Mies. Past. Płoc.” 59(1974) nr 6, s. 229—230.

¹³ *Relacja o pracach Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego w roku 1973/74*, „Mies. Past. Płoc.” 59(1974) nr 8, s. 312—313.

a i frekwencja, zwłaszcza zimą, z racji trudności komunikacyjnych znacznie spada. Dlatego też we wrześniu 1976 r. ks. dyrektor Cz. Rychlicki zwrócił się do biskupa ordynariusza z propozycją zmian w regulaminie Studium. Sprowadzały się one do wprowadzenia trzyletniego zamiast dotychczasowego pięcioletniego okresu trwania studium, ale z dwukrotnie zwiększoną liczbą zajęć, to jest wykładów i seminariów¹⁴. Odtąd zajęcia odbywały się co tydzień w każdą środę. Ordynariusz płocki bp. B. Sikorski pismem z dnia 4 października 1976 r. wyraził zgodę na powyższe sugestie. Postanowił jednocześnie, że zaliczenie pierwszych dwóch lat studiów zwalnia z egzaminów wikariuszowskich, a zaliczenie trzeciego roku z proboszczowskich¹⁵.

W dniu 1 października 1977 r. Studium Soborowe rozpoczęło szósty rok swej pracy. W ciągu minionych pięciu lat przez Studium przeszło 87 księży diecezji płockiej, spośród których pierwsza grupa, najliczniejsza, licząca około 50 osób, zakończyła przewidziane studia w czerwcu 1977 r. Z ogólnej liczby 87, 37 księży złożyło egzamin uczelniany „Ex universa theologia”, co stanowi 43 procent, 3 księży uzyskało stopień magistra teologii, zaś 10 przygotowywało prace magisterskie. Wspomnieć należy, że zarówno egzamin „Ex universa...”, jak i pisanie pracy magisterskiej nie leży w granicach obowiązków nakładanych na księży przez Studium. Tym bardziej więc trzeba z satysfakcją odnotować fakt, że dość pokaźna liczba księży stara się skorzystać z możliwości uzyskania magisterium. W stosunku do pierwotnych założeń programu, znacznie rozszerzono ilość kierunków studiów wyznaczonych przez seminarium. Aktualnie, poza wykładami i ćwiczeniami, odbywało się sześć seminariów teologicznych, w tym dwa z teologii biblijnej, jedno — z teologii dogmatycznej, trzy — z katechetyki i jedno — z historii prawa kanonicznego. Stwarzało to studentom możliwości swobodnego wyboru kierunku zgodnie z osobistymi zainteresowaniami.

Soborowe Studium Teologiczno-Pastoralne diecezji płockiej, stanowiące zarazem Punkt Konsultacyjny Wydziału Teologicznego ATK w Warszawie, mimo różnych trudności, również zewnętrznych, prowadziło zajęcia regularnie. W roku akademickim 1981/82 studiowało 40 księży, zaś wykłady z teologii ogólnej i specjalnej prowadziło 8 księży profesorów. W kwietniu 1982 r. 32 księży przystąpiło do ustnego egzaminu licencjackiego, który po raz pierwszy odbył się w Płocku. W drugim semestrze roku akademickiego 1981/82 z uwagi na trudności paliwowe zredukowano ilość przyjazdów na zajęcia do połowy, tj. do dwóch w miesiącu. Był to stan przejściowy. Obecnie zajęcia odbywają się normalnie. Jesienią 1982 r. Studium obchodzi 10-lecie swego istnienia. Z tej racji ukążą się zapewne opracowania bardziej szczegółowe.

A oto lista księży, którzy po ukończeniu Studium i napisaniu pracy otrzymali stopień magistra teologii:

ks. Romuald Andruszkiewicz, ks. Stanisław Baranowski, ks. Jan Cegłowski, ks. Stanisław Czyż, ks. Ryszard Dybiński, ks. Romuald Jaworski, ks. Piotr Joniak, ks. Władysław Jagiełło, ks. Ryszard Kamiński, ks. Waldemar Karwowski, ks. Krzysztof Kozłowski, ks. Cezariusz Krupiński, ks. Stanisław Marzec, ks. Stanisław Marszał, ks. Zdzisław Rogoza, ks. Kazimierz Rostkowski, ks. Marian Skoczeń, ks. Jan Włoczewski.

¹⁴ Zob. *Regulamin Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego diecezji płockiej*, „Mies. Past. Płoc”. 61(1976) nr 3, s. 88—90.

¹⁵ Archiwum Kurii Diecezjalnej, teka IX D, s. 130—132.